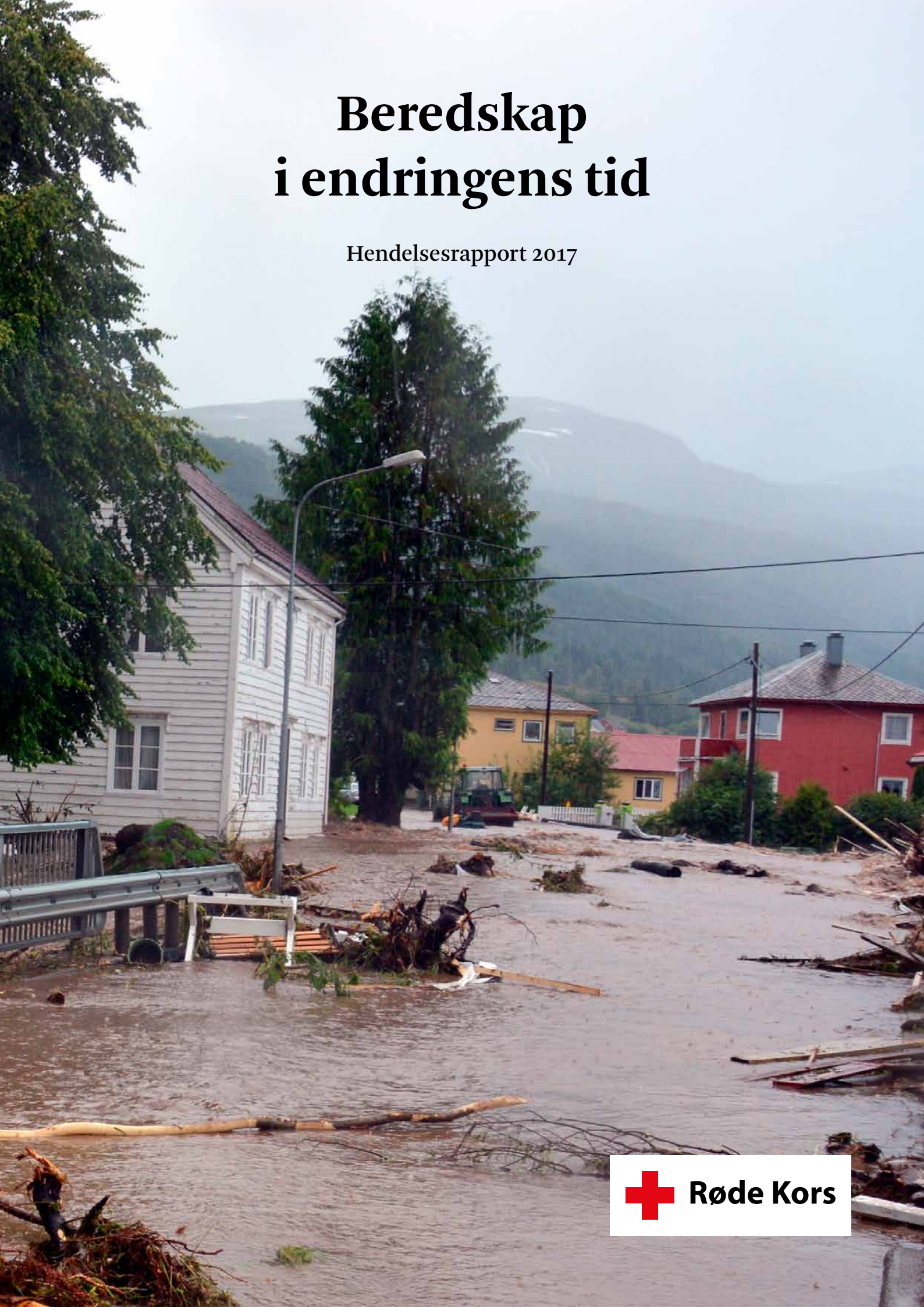

Beredskap i endringens tid

Hendelsesrapport 2017

Innholdsfortegnelse

- 5 **Beredskapsåret 2017**
– en oppsummering

- Kapittel 1**
- 6 **Villere, våtere vær**
- 8 Det livsviktige lokale samarbeidet
- 11 Beredskap sett på prøve

- Kapittel 2**
- 13 **Deltagelse i aksjoner doblet siden 2010**
- 15 Leter ikke mest på vidda
- 16 Reddet fra brann – nå vil de selv hjelpe

- Kapittel 3**
- 19 **Økt fokus på førstehjelp og personlig beredskap**
- 20 De livsviktige minuttene

- Kapittel 4**
- 21 **Anbefalinger for framtidens beredskap**
- 23 Frampek 2018

Beredskap i endringens tid

Det norske samfunnet står overfor et bredt og sammensatt risiko- og trusselbilde frem mot 2020. Når timene, minuttene og sekundene teller er lokal tilstedeværelse helt avgjørende i kriserespons. Røde Kors er til stede med frivillige i 380 lokalforeninger over hele landet som avdekker, hindrer og lindrer nød og lidelse. Vi ønsker å være en kompetent, tydelig og synlig beredskapsaktør som skaper trygghet i lokalsamfunnet og redder liv.

I 2017 har Røde Kors-frivillige bidratt til å redde liv flere ganger. En ny rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor viser at Røde Kors' deltagelse i redningsaksjoner nesten er doblet fra 2010 til 2016. Frivillige organisasjoner kalles ut i om lag én av fire aksjoner, og tendensen viser at frivillige i økende grad kalles ut når alarmen går. Den kraftige økningen i antall søk- og redningsoppdrag Røde Kors opplevde i 2016 har holdt seg stabil i 2017. Til sammen registrerte vi over 1 800 søk- og redningsoppdrag i 2017.

Røde Kors- frivillige leter ikke bare på vidda. Mange av aksjonene Røde Kors deltar på skjer midt blant oss. Der vi bor, i byer og tettsteder. Vi leter etter psykisk syke. Vi leter etter personer med økt selvmordsfare. Vi leter etter demente som har forsvunnet fra sykehjem. Vi leter etter barn. Ofte er innsatsen med på å redde liv.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) understreker at det helhetlige situasjonsbildet for beredskapen i Norge er i endring. Tett samarbeid mellom nødetatene og de frivillige beredskapsorganisasjonene er avgjørende i møte med nye utfordringer. Felles beredskap er et felles ansvar. I en verden som raskt endrer seg trekker DSB frem utfordringer knyttet til klima, terror, helse, teknologi, den sikkerhetspolitiske situasjonen, økt migrasjon og hybride hendelser.

Det har vært flere ekstremvær i Norge i 2017. En person omkom etter mye nedbør og jordras midt i et boligområde. Det er en vekker for kommunene som må jobbe mer systematisk med

beredskap og klimatilpasning i sine risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS-analyser). Storm, flom og skred har også gitt store skader på kritisk infrastruktur. Røde Kors har flere ganger oppfordret hver og en av oss til å ta et personlig ansvar for å forberede oss på krisesituasjoner. Hvordan håndterer du to dager uten strøm, vann eller mat dersom uværet rammer? I en tid hvor det aller meste er digitalisert og lett tilgjengelig er vi også blitt mer sårbare dersom ressurser vi tar for gitt blir borte i en nødsituasjon.

Som en del av totalforsvaret er Røde Kors opptatt av å øve med de andre aktørene som kan bidra til at vi er best mulig forberedt på vanskelige situasjoner og katastrofer. Vi må styrke både vår lokale og nasjonale motstandskraft. Myndighetene, systemene og nødetatene kan drille – men når det først oppstår behov for hjelp er responsen i stor grad avhengig av de som er nærmest ulykken. Derfor er vi helt avhengig av et godt samarbeid mellom befolkningen, de frivillige beredskapsorganisasjonene og nødetatene.

Enten det er ekstremvær, en bilulykke eller større uønskede hendelse som rammer kan kunnskap om grunnleggende førstehjelp, hjerte- og lungeredning bety forskjellen på liv og død. Et viktig første steg på veien for vår felles beredskap, men også for vår personlige beredskap, er å få flere til å delta på førstehjelpsopplæring.

Bernt G. Apeland
Generalsekretær Røde Kors i Norge

Beredskapsåret 2017

– en oppsummering

Ekstremværet fortsetter å treffe oss

Storm, flom, skred. Ekstremværet i 2017 har ført til store skader. Prognoser fra en ny klimarapport lansert i august viser at to av tre av Europas befolkning årlig vil bli påvirket av værrelaterte hendelser innen 2100. Det forventes at andelen av den norske befolkningen som bor i flomutsatte kystområder vil øke kraftig.¹ Vi vet at vi har mer ekstremvær i vente i årene som kommer. Ekstremvær øker sannsynligheten for flere strømbrydd, ras, mer flom og oversvømmelse, som igjen kan føre til store skader på infrastruktur og fare for liv og helse.

Stadig flere redde

Røde Kors' deltagelse i aksjoner er nesten doblet fra 2010 til 2016 viser ny rapport² fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Frivillige organisasjoner kalles ut i ca. én av fire aksjoner, og det er en tydelig tendens til at frivillige organisasjoner kalles ut i økende grad. Den kraftige økningen i antall søk- og redningsoppdrag Røde Kors opplevde i 2016 har holdt seg stabil i 2017. I alt registrerte Røde Kors over 1 800 oppdrag i løpet av året.

Ofte søk i by

Nye tall viser at Røde Kors-frivillige leter etter mennesker med de største humanitære behovene i Norge. Mange av aksjonene Røde Kors deltar på skjer midt blant oss. Der vi bor, i byer og tettsteder. Vi leter etter psykisk syke. Vi leter etter personer med økt selvmordsfare. Vi leter etter demente som har forsvunnet fra sykehjem. Vi leter etter barn.

Krevende redningsaksjoner på turistmål

Besøkende til populære turistmål har økt kraftig de siste årene. I 2017 ble det igangsatt tiltak for å bedre informasjonen til turister samt sikkerheten til dem som drar ut på tur. Røde Kors erfarer at dette arbeidet bar frukter, og ser frem til et fortsatt intensivt samarbeid for å sikre trygg ferdsel i norsk

natur. Norge har en natur som gjør mye av redningsarbeidet svært utfordrende, med lang kystlinje, mange fjorder, høye fjell og mye ubebodd utmark. Gode forberedelser er avgjørende for vellykkede turer.

Store forskjeller mellom kommuner

Det er viktig å tenke beredskap i et helhetlig perspektiv. Beredskap handler ikke bare om å reagere der og da når en uønsket hendelse oppstår. Det handler om innsats både før, under og etter en krisesituasjon. Suksesskriterier for en effektiv lokal respons er at ressursene finner hverandre fordi de har øvd sammen i forkant. Samarbeidsavtaler mellom kommuner og frivilligheten er derfor viktig. Røde Kors har i 2017 190 samarbeidsavtaler med norske kommuner om beredskap. Dessverre ser vi også i 2017 at flertallet av norske kommuner ikke har beredskapsøvelser sammen med frivillige organisasjoner.

1. [http://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(17\)30082-7/fulltext?elsca1=tlpr](http://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(17)30082-7/fulltext?elsca1=tlpr)

2. Gjerde, Steinar & Winsvold, Marte Slagsvold (2017). Frivillige organisasjoner i søk og redning: Utvikling, rekruttering og samarbeid med kommunene. <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2442829>

Villere, våtere vær

Været har alltid vært en viktig faktor for beredskapsarbeidet i Norge. Det var det også i 2017. Det første ekstremværet i 2017, Vidar, blåste over uten større skader. I juli kom kraftige regnbyger som førte til flom flere steder i landet, og Røde Kors-frivillige i Sogn og Fjordane fikk bruk for erfaringene fra Dagmar i 2011 da de evakuerte beboere i Utvik.

Mens det flommet i norske elver slo det en ekstrem hetebølge inn over Europa. Resultatet var skogbranner, tap av menneskeliv og store materielle skader. Prognoser fra en ny klimarapport lansert i august viser at to av tre av Europas befolkning årlig vil bli påvirket av værrelaterte katastrofer innen 2100.³ Rapporten har sett på værphenomenene med størst innvirkning, nemlig hetebølger, kuldebølger, skogbranner, tørke, flom og vindstormer. Ifølge studien vil værrelaterte katastrofer ta 152 000 liv årlig i Europa mellom 2071 og 2100. Det forventes at deler av befolkningen som bor i flomutsatte kystområder i Norge vil øke kraftig.⁴

Flommen i agderfylkene i september satt nye nedbørsrekorder, og nedbøren førte til flom på rødt nivå i flere dager.⁵ Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) melder om vannføringsrekorder i måleserier som er over 100 år lange. «Skadeomfanget etter flommen er av de verste vi har sett i området, med rundt 3 300 innmeldte skader til en samlet verdi av over 500 millioner. Over 80 prosent av skadene er på private bygninger og flere titalls mennesker måtte evakueres. Mellom

40 og 50 veier ble stengt på grunn av flom eller ras.⁶ I Gautestad ble 150 turister og hyttefolk innesperret. Røde Kors har kjøretøy som går både til lands og vanns, og kunne dermed bistå med å bringe livsviktige medisin og informasjon om forholdene. I Nordland ble Røde Kors satt i beredskap da ekstremværet Ylva traff fylket i slutten av november. Ylva førte til materielle skader og strømbortfall. Ekstremværet Aina traff Vestlandet i desember. En kvinne omkom i en tragisk hendelse da et jordras braste inn i inn et bolighus. Hendelsen oppsto etter at det hadde vært mye nedbør i området. Årets siste ekstremvær, Birk, traff på lille juleaften og førte til flom, ras og ødeleggelse flere steder på Vestlandet.

Langsiktig beredskapsfokus

Vi vet det er varslet om villere vær i Norge.⁷ Et langsiktig perspektiv med økt fokus på forebygging er derfor avgjørende. Kommunene må jobbe systematisk med beredskap og klimatilpasning i sine risiko- og sårbarhetsanalyser. Samtidig må vi styrke folks kunnskap om hva de kan og må bidra med selv. En undersøkelse utført for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) viser at langvarig strømbrydd, flom og orkan er de hendelsene som det er vanligst å ha opplevd. I løpet av de siste 10 årene har 15 prosent opplevd langvarig strømbrydd over 24 timer, 13 prosent flom og 11 prosent orkan.⁸

3. <https://www.dagbladet.no/nyheter/dodstallene-fra-ekstremvaer-i-europa-vil-stige-med-5000-prosent-pa-fattiar/68567967> og [http://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(17\)30082-7/fulltext?elsca1=tlpr](http://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(17)30082-7/fulltext?elsca1=tlpr)

4. [http://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(17\)30082-7/fulltext?elsca1=tlpr](http://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(17)30082-7/fulltext?elsca1=tlpr)

5. <https://www.met.no/publikasjoner/met-info/ekstremvaer>

6. <http://www.varsom.no/nytt/nyheter-flom-og-jordskred/rapport-om-flommen-pa-sorlandet-30-9-3-10-2017/>

7. https://www.rodekors.no/globalassets/globalt/rapporter/beredskap-og-hjelpekorps/felles_beredskap_rapport_2014.pdf

8. <https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/rapporter/befolkningsundersokelse--om-risikopersepsjon-og-beredskap-i-norge-2016.pdf>

Svein Egil Syrtveit og Odd Inge Urdal kjører mot Gautestad med medisiner og nyheter om veien.
Foto: Odd-Inge Rønning Uleberg/ Fædrelandsvennen.

6 av 10 er svært lite bekymret eller ikke bekymret i det hele tatt for langvarige strømbrudd over 24 timer. Samtidig oppgir 25 prosent at de ikke har tilstrekkelig mat, vann eller alternativ varmekilde til å klare seg på egen hånd i to døgn ved krise/ strømbrudd og lignende, i en undersøkelse utført av Respons analyse på oppdrag fra Røde Kors.

Vi blir mer og mer avhengige av teknologi for å få informasjon. Uten elektrisitet kan både strømmen av varme og informasjon stoppe opp. Dette er en sårbarhet vi må ta på alvor. Her må det sørges for at befolkningen har god kunnskap og informasjon om hva som forventes av dem når det meldes om uvær eller andre alvorlige hendelser.

Kommunikasjon når mobilen er død

Fylkesmannen i Vestfold har inngått en avtale med Sikringsradioen og Vestfold Røde Kors Hjelpekorps om bruk av sikringsradioer i krisesituasjoner. Hvis mobiltelefoner og andre kommunikasjonskanaler slutter å fungere, vil Røde Kors bemanne sikringsradioen og formidle informasjon mellom 110-sentralen, kommunene i Vestfold, Fylkesmannsembetet og andre organisasjoner som arbeider med beredskap.

– Avtalen gir større trygghet for at innbyggerne vil få den hjelpen de trenger, selv om strømmen blir borte over lang tid eller det oppstår andre kriser som gjør det vanskelig å kommunisere, sier fylkesmann Per Arne Olsen.

Da et ekstremvær slo ut Nødnettet i Lardal i juli hadde Røde Kors i Vestfold økt beredskap og sikringsradio.

– Det skal være strømbrudd i rundt 400 husstander i Sandefjord, Larvik og Lardal, fortalte korpsleder i Lardal Røde Kors Hjelpekorps, Anita Elgen til NRK.

Beredskapsorganisasjonen Røde Kors i tall

150 000 medlemmer

50 000 frivillige

380 lokalforeninger i 19 distrikter

Røde Kors inngått samarbeidsavtaler med 190 kommuner

Røde Kors Hjelpekorps har totalt 6 059 aktive frivillige i 301 lokale hjelpekorps.

Grunnopplæringen for frivillige i hjelpekorps er på 62 timer. Skal man delta på aksjoner kommer det opplæring på 21 timer i tillegg, samt 18 timer til om man skal delta på vinteraksjoner.

Det livsviktige lokale samarbeidet

Lokalkunnskap, gode samarbeidsavtaler og jevnlig øvelser mellom myndighetene og frivilligheten gjør oss bedre rustet til å respondere når kriser oppstår. Lokale samarbeidsavtaler med kommunen gir trygghet rundt, og god oversikt over den rollen Røde Kors kan forventes å spille i lokalsamfunnet. I 2017 har Røde Kors 190 samarbeidsavtaler om beredskap mellom Røde Kors lokalforeninger og kommuner. Det å få på plass et skriftlig formelt samarbeid har vært viktig for organisasjonen i flere år, og er et arbeid Røde Kors vil fortsette å prioritere. Avtalene gjør kommunen klar over hvilke ressurser som finnes, og skaper klarhet i når frivillige beredskapsorganisasjoner bør varsles. Samarbeidsavtaler kan gi oversikt, forutsigbarhet, flere øvelser og økt læring. Dette har vi i 2017 sett flere eksempler på.

Da et steinras traff to biler og et sørpeskred gjorde en annen hovedvei utilgjengelig i Odda sent i november, gjorde samarbeidsavtalen mellom kommunen og Røde Kors at samarbeidet gled godt. Røde Kors ble kalt ut tidlig og hadde nødvendige ressurser tilgjengelig. Hægebostad kommune og Lygna Røde Kors signerte samarbeidsavtale om beredskap i mai, og i september deltok frivillige fra Røde Kors på øvelse med kommunen. Et tog hadde kollidert med et steinras i Hægebostadtunnelen. Det ble etablert et evakuert- og pårørendesenter der frivillige beredskapsvakter fra Røde Kors bidro med psykososial støtte, varme pledd og mat.

Å gjennomføre flere realistiske beredskapsøvelser der både nødetatene og de frivillige beredskapsorganisasjonene deltar er et viktig element for å styrke samhandling mellom ressurser lokalt. Dessverre har alt for få kommuner øvelser sammen med frivillige organisasjoner. DSBs kommuneundersøkelse om samfunnssikkerhetsarbeid fra 2017⁹ viser at under halvparten av norske kommuner øver sammen med frivilligheten. I 2014 svarte 47 prosent av kommunene at de øvde sammen frivillige organisasjoner i en undersøkelse utført av TNS-Gallup på oppdrag fra Røde Kors.¹⁰ Det er altså stor ulikhet mellom kommunene når det kommer til øvelser sammen med frivilligheten.

Åfjord kommune er en av de kommunene som har hatt øvelse sammen med frivilligheten i 2017. Hilde Haugdahl Humstad, beredskapsleder i Åfjord Kommune, mener det er gull verdt.

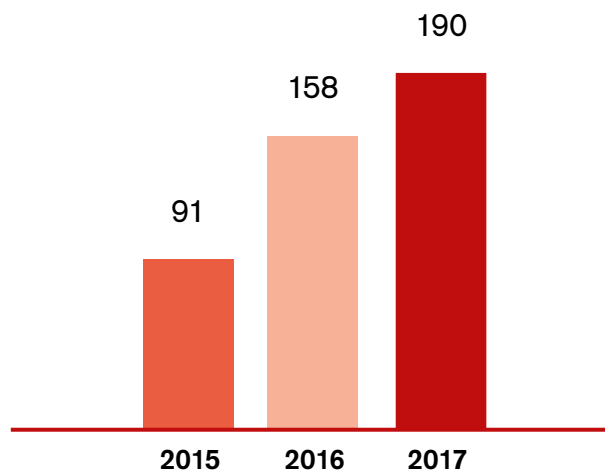
– Øvelser er til for at vi skal lære av våre feil og erfaringer. Vi må være rustet når det faktisk oppstår en skarp situasjon. Øvelsene vi har hatt sammen viser oss at Røde Kors og beredskapsvaktene på Fosen er en viktig ressurs for kommunen og det felles beredskapsarbeidet vi gjør sammen, sier Haugdahl Humstad.

Tidlig i 2017 gjennomførte Åfjord kommune og Åfjord Røde Kors en samhandlingsøvelse sammen med Fosen Brann- og Redningstjeneste. Etter et tiltenkt branntilløp på helsesenteret i kommunen, ble Åfjord Røde Kors kontakter for å bistå med etablering og drift av et evakuerte- og pårørendesenter. Beredskapsavtalen mellom kommunen og Åfjord Røde Kors pålegger de to partene å øve sammen.

9. <https://www.dsb.no/menyartikler/statistikk/kommuneundersokelsen/>

10. https://www.rodekors.no/globalassets/globalt/rapporter/beredskap-og-hjelpekorps/felles_beredskap_rapport_2014.pdf

Samarbeidsavtaler om beredskap med kommunen

Et annet godt eksempel på samarbeid mellom frivilligheten og kommunen er den regionale fagdagen om beredskap som Surnadal Røde Kors og Sanitetsforeningen arrangerte i august. Over 50 representanter fra kommune, fylkeskommune, Røde Kors, Sanitetsforeningen og blålysaktørene deltok. De har erfaringene fra Todalsraset i 2013 friskt i minne. Da ble den eneste bilveien inn til Todalen skylt ut i fjorden, og 350 mennesker ble isolerte og strømløse i flere dager. Rådmannen signerte beredskapsavtale med Surnadal Røde Kors få måneder før Todalsraset gikk.

– Som følge av raset ble kommunen helt avhengig av de frivillige. Vi bruke mannskap fra Røde Kors til å blant annet dirigere trafikk, rydde vekk rasmateriell og laste matvarer og dyrefor i båter. Sanitetsforeningen i bisto med forpleining og omsorg til både mannskap og innbyggere, forteller rådmann Knut Haugen og beredskapskontakt Råg Ranes i Surnadal kommune.

Tor Arne Moen, brannsjef i Surnadal og Rindal, understreket hvorfor det er så viktig å øve sammen med frivilligheten.

– Vi skal være stolte av det samarbeidet vi har her i Surnadal, og at vi får til øvelser hvor Røde Kors og Sanitetsforeningen er med. Det skal mye til for å få puslespillbitene til å passe i en krise, og derfor er det også viktig at vi øver sammen, sier Moen.

Politimester i Møre og Romsdal, Ingar Bøen, er mektig imponert over den innsatsen de frivillige legger ned i det lokale beredskapsarbeidet.

– Jeg er profesjonell. Dette er jobben min. Jeg får både overtidsbetalt og helgetillegg dersom jobben krever det, og jeg kan stå på TV og ta imot skryt dersom vi har gjort noe bra i en kritisk situasjon. Men bak meg sitter det som regel en frivillig i uniform og spiser brødskiva si. Det er den frivillige som er helten.

Vil øve sammen oftere: F.v. nettsjef Ivar Vikan i Svorka Energi, stortingspolitiker (SP) Jenny Klinge, leder i Surnadal Røde Kors Reidar Brøske, leder i Surnadal Sanitetsforening Mette Helen Mikkelsen, beredskapsleder Jorunn Ørsal i Surnadal Sanitetsforening, prosjektleder May Britt Buhaug i Norske Kvinners Sanitetsforening og Tor Arne Moen, brannsjef i Surnadal og Rindal. Foto: Marius Sunde Tvinnereim/Røde Kors.

Myndighetenes beredskapsplikter

I Norge har man et bredt spekter av rettsregler som skal sørge for at vi står best mulig rustet til å møte naturkatastrofer og andre uønskede hendelser, hvor kommunale beredskapsplikter spiller en vesentlig rolle. Blant annet har kommunene plikt til å øve sammen med relevante aktører «[...] der valgt scenario og øvingsform gjør dette hensiktsmessig».¹¹ Frivillige organisasjoner har en viktig betydning og plass i det lokale beredskapsarbeidet. Skal kommunene ha realistiske øvelser må også frivilligheten involveres. Her gjenstår det et omfattende stykke arbeid blant mange av landets kommuner.

I kommunens beredskapsplan er det plikt til å føre oversikt over ressurser som er tilgjengelige hos andre aktører.¹² Videre fremgår det av forskrift at kommunen bør inngå avtale med relevante beredskapsaktører.¹³ Gjennom sine 190 samarbeidsavtaler med kommunene om beredskap, og deltagelse på felles beredskapsøvelser, bidrar Røde Kors til oppfyllelse av de nevnte kommunale beredskapspliktene.

Kommunenes ROS-analyser er viktige for at myndighetene skal kunne forutse konsekvenser av uønskede hendelser, og planlegge for hvordan disse bør håndteres. De kommunale ROS-analysene må derfor gjennomføres i henhold til kommunenes plikter i sivilbeskyttelsesloven § 14. I følge DSBs kommuneundersøkelse fra 2017 har det vært en markant bedring i kommunens samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid.¹⁴ Samtidig gjenstår det mye når det kommer til øvelser og samarbeidsavtaler med frivilligheten. Kommunens plikter er tydelige. Et fortsatt økt fokus på å styrke den lokale beredskapen er avgjørende for å lykkes.

11. Se forskrift om kommunal beredskapsplikt § 7.

12. Se forskrift om kommunal beredskapsplikt § 4.

13. Se forskrift om kommunal beredskapsplikt § 4.

14. <https://www.dsb.no/nyhetsarkiv/2017/markant-bedring-i-kommunenes-systematiske-samfunnssikkerhetsarbeid/>

The Checklist on Law and Disaster Risk Reduction

For å støtte statene med å styrke sin katastrofelovgivning har Det internasjonale Forbundet av Røde Kors og Røde Halvmåne-foreninger (IFRC) utarbeidet «The Checklist on Law and Disaster Risk Reduction» Denne sjekklisten ble av statene, herunder Norge, anerkjent som et viktig verktøy for å redusere følgende av naturkatastrofer under Den internasjonale Røde Kors- og Røde Halvmåne-konferansen i 2015.

Hele sjekklisten finner du her:

<http://www.ifrc.org/PageFiles/115542/The-checklist-on-law-and-drr.pdf>

Beredskap sett på prøve

Av: Henning Hellebust

– Det regna ikkje, det rann ned, då vi kom til Utvik. Vi såg at den første brua hadde reist, og vi såg ein container komme flytande ned elva. Så vi fekk fort ein ide om kva krefter som var i sving, seier Røde Kors sin aksjonsleiar Vegard Tonning frå Olden Raude Kross Hjelpkorps.

Det var natt til 24. juli i sommar at ekstreme regnbyer skylde over Nordfjord. I Utvik gjekk Storelva over sine breidder. Ho tok med seg bruene, slik at sentrum vart isolert. Ho tok også vassforsyninga og straumen. Samtidig grov ho seg veg rett gjennom sentrum, inn i tun og hus. Klokka 09.26 vart Røde Kors varsla.

– Oppdraget var å evakuere hytter og hus som var nærast elvene, dei som NVE og politiet vurderte kunne vere i fare, seier Tonning.

Skremmande og sjokkerande

Tonning tok med seg mannskap og redningsbåten på tilhengar frå Olden Raude Kros Hjelpkorps. Samtidig var redningsbåtar frå hjelpekorpsa i Stryn og på Eid også varsla. Dei kom sjøvegen. Politiet samla dei som skulle evakuerast, på Kafé Sjøatunet, heilt nede ved fjorden. Grupper på seks og seks personar vart henta ut og tatt med ned til flytebrygga, der båtane snart var klare.

– Fleire verka å vere fortvila. Det var ei skremmande og sjokkerande oppleving. Utvik var ikkje likt seg lenger, seier Sigurd Strand, lokalforeiningsleiar i Olden Raude Kross, som fekk ansvaret for å koordinere evakueringa med dei tre båtane.

Båtane klarte til slutt å komme seg igjennom dei enorme mengdene med rek ved elva hadde tatt med seg ut i fjorden. Snart var 31 personar evakuerte til Innvik fjordhotell. Etter ei synfaring av dei enorme øydeleggingane såg Røde Kors at ein burde sjekke korleis det stod til med dei attverande innbyggjarane.

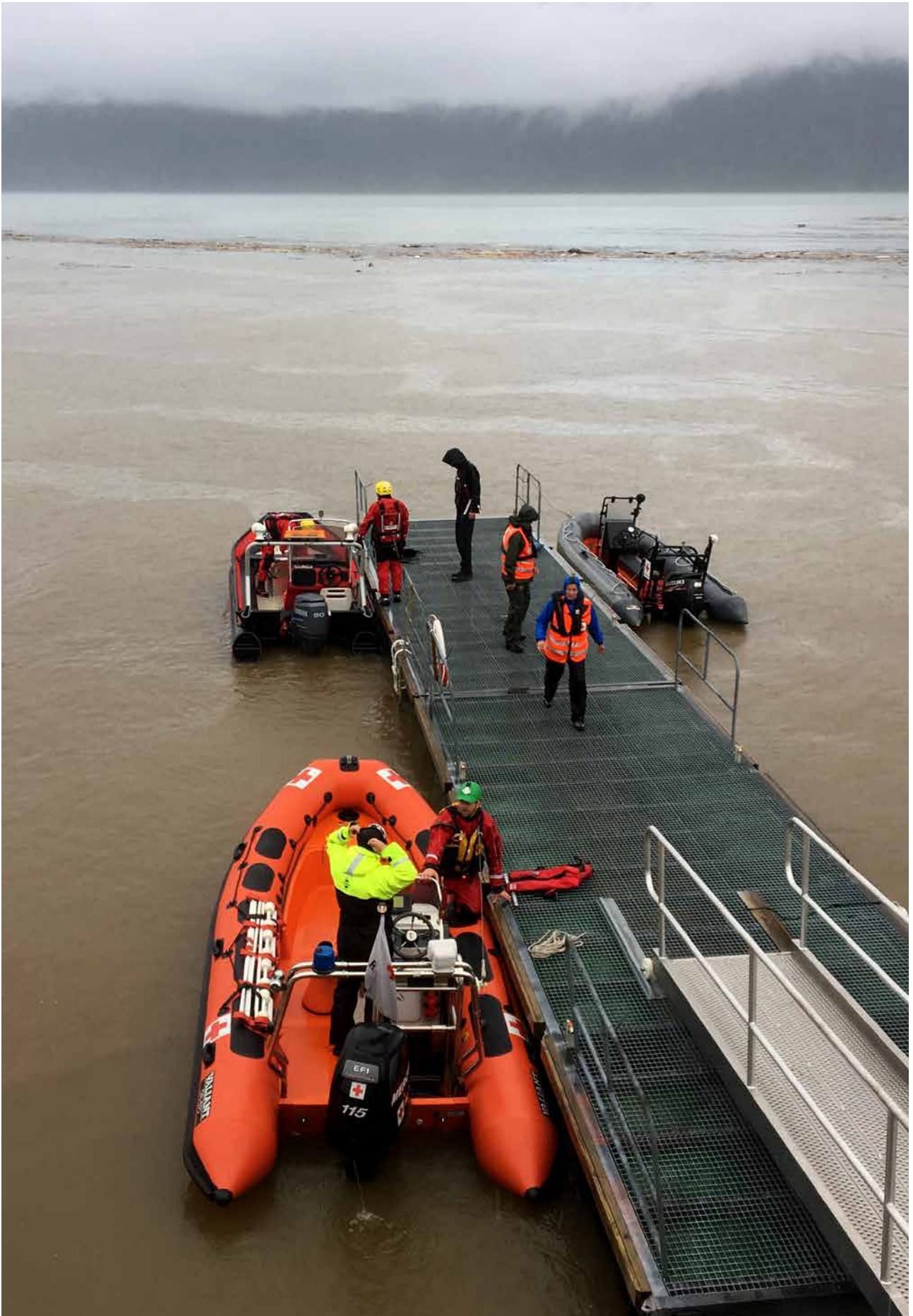
Gjekk frå dør til dør

Vi tilbydde oss å gå frå dør til dør for å sjekke korleis det stod til med folk og dele informasjon med innbyggjarane om status for vatn og kloakk, tilbod om båttransport, viktige telefonnummer og liknande. Vi kunne også ta med oss ut drikkevatn. Dette var ei erfaring frå Dagmar, seier Tonning.

I løpet av ettermiddagen fekk Røde Kors erfare at ein av innbyggjarane ikkje lenger hadde straum til surstoffapparatet sitt, og ein annan til den elektriske trappeheisen. Røde Kors sine straumaggragat vart lånte ut for å avhjelpe situasjonen, slik at dei det gjaldt, slapp å evakuere.

Strand var med på eit liknande oppdrag i juli 2011, då 30 personar måtte evakuerast frå Blakset, på andre sida av fjorden, grunna ekstremt regn. Saman med Tonning var han også blant dei som stod i første rekke under orkanen Dagmar, også det i 2011.

– Det tok ein god time frå vi fekk varselet til vi var på sjøen, klare til å evakuere. Det er dette vi er til for, det er dette vi øver på og har hundre timar opplæring for å vere med på. Etter kvart ligg det under skjorta, seier Strand.

Då himmelen rakna over Utvik i juli, vart Eid, Olden og Stryn Røde Kors Hjelpekorps bedne om å sette inn redningsbåtar for å evakuere folk. Halvannen time etter alarmen gjekk, var 31 personar frakta trygt til Innvik. Foto: Stian Sjørnsen Takle, NRK Sogn og Fjordane.

Deltagelse i aksjoner doblet siden 2010

Røde Kors' deltagelse i aksjoner er nesten doblet fra 2010 til 2016 viser ny rapport¹⁵ fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Den kraftige økningen i antall søk- og redningsoppdrag Røde Kors opplevde i 2016 har holdt seg stabil i 2017. I alt registrerte Røde Kors 1 800 oppdrag i løpet av året.

Rapporten fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor viser at det har vært en jevn økning i alle søk- og redningsoppdrag i Norge fra 2010–2016. Frivillige organisasjoner kalles ut i ca. én av fire aksjoner, og det er en tydelig tendens til at frivillige organisasjoner kalles ut i økende grad. Rapporten slår fast de frivillige organisasjonenes sentrale del i den norske redningstjenesten;

«Tallene bekrefter med andre ord at de frivilliges innsats i søk og redning er betydelig og helt sentral for at redningsaksjoner skal kunne gjennomføres i så stort omfang som det gjøres per i dag. Det betyr blant annet at offentlig politikk på feltet må ta hensyn til organisasjonenes volummessige store bidrag til redningstjenesten når de planlegger hvordan redningstjenesten skal utformes i årene fremover. Det betyr videre at det å legge til rette for frivillig innsats i redningstjenesten er viktig for å kunne opprettholde redningsaksjonenes omfang og kvalitet (Gjerde og Slagsvold 2017:20).»

Rapporten viser at det er ekstra mange aksjoner i de typiske feriemånedene mars, juli og august. Røde Kors kjenner seg godt igjen i disse funnene. De frivillige bruker sin ferie og fritid på vår trygghet.

Beredskap i vinterferien og påsken

Tradisjonen tro var Røde Kors også i beredskap både i vinterferien og i påsken 2017. Over 1200 frivillige var i forsterket beredskap og utstasjonert ved over 150 vaktstasjoner og hytter over hele landet når påskefolket inntok fjellheimen. Samtidig er flere tusen i beredskap hjemme. I Telemark ble det i påsken lagt ned 15 000 timer frivillig arbeid, i tillegg ca. 45 000 timer beredskap på mannskaper som er hjemme, men klare til å rykke ut på meget kort varsel. I Nordland var det nær 200 frivillige i påskeberedskap. I Buskerud besto den økte beredskapen av rundt 110 frivillige som bemanner hytter og hus for Røde Kors Hjelpekorps. Disse står i 24 timers beredskap og er klar for å rykke ut for å bistå på kort varsel. I tillegg til disse er det rundt 250 mannskaper med vanlig beredskap/hjemmevakt. I løpet av årets påskemåned april var frivillige i hele landet til sammen ute på 314 oppdrag.

Den Norske Turistforening og Røde Kors brukte også påsken til å minne om de reviderte Fjellvettreglene. Fjellvettdagen, den første mandagen i påsken ble markert flere steder i landet. I Oppdal fikk innbyggerne førstehjelpstips og mer informasjon om fjellvettreglene. Ordfører, Kirsti Welander, var med på fjellvettdagen.

– For folkehelsen er det utrolig bra at vi bruker naturen. Det er derfor viktig for Oppdal, som fjellkommune med stor turisme, at de som bruker fjell og natur kan føle seg trygge. Jeg er så glad for den innsatsen Røde Kors gjør, jeg kan ikke få rost de nok, sier Welander til www.opp.no

¹⁵ Gjerde, Steinar & Winsvold, Marte Slagsvold (2017). Frivillige organisasjoner i søk og redning: Utvikling, rekruttering og samarbeid med kommunene. <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2442829>

Sommerberedskapskapen

Røde Kors har også i sommer bidratt til å endre folks holdninger til alkohol og båtliv gjennom sin deltagelse i samarbeidskampanjen «Klar for sjøen». Kampanjen nådde ut til nær 2,8 millioner voksne og har bidratt til økt fokus på farene ved promille, båtføring og drukningsfare.¹⁶

Røde Kors var tilstede med høynet vannberedskap langs hele kysten i hele sommer. 65 av landets i alt 301 hjelpekorps har spesialisert seg på redning og søk ved og på sjø og vann. Til sammen har Røde Kors over 200 båter i beredskap langs hele norskekysten og er klare til å rykke ut ved ulykker.

Riktig utstyr er viktig for god beredskap ved sjøen. Lillesand Røde Kors har hatt frivillig bemannet beredskapsbåt i Lillesand siden 1986, og er eneste frivillige beredskapsbåt med 5 minutters responstid under sommervakten. Fra sankthans til juli har de sommervakt med døgnskuttet skadestue og beredskapsbåt. I år har de fått en splitter ny redningsskøyte som gjør at de har mulighet til å rykke ut i mer krevende vær og kunne være ute i oppdrag lengre enn tidligere. [...] Båten er også betydelig bedre rustet til søk- og redningsaksjoner med varmesøkende kameraer, avansert radar og sonar, forteller Erik Kartbråten, leder Lillesand Røde Kors, til www.lillesand.no

Turister og Trolltunga

Røde Kors var bekymret for sikkerheten ved Trolltunga etter alle redningsaksjonene 2016 og etterlyste i begynnelsen av 2017 flere tiltak for å gjøre forholdene tryggere. Tidlig sommeren 2017 hadde Røde Kors frivillige allerede vært ute på 15 redningsaksjoner, mot fem på samme tid i 2016.

En av dem som trengte hjelp var Ashley Dessy fra California. Turfølgert på fem befant seg på rundt 1400 meter i tåke og tett snødrev. Etter 13 timer i fjellet ble de reddet av frivillige fra Tyssedal og Kinsarvik Røde Kors og Odda Røde Kors.

Til Bergensavisen sier Ashley at hun ønsket å benytte anledningen til å takke Røde Kors.

– [...] Jeg skjønner virkelig hvor viktig Røde Kors er i Norge. De reddet livet mitt.

Da Fjellvaktordningen kom på plass i august førte det til at færre turister hadde behov for å bli reddet, og Røde Kors merket en nedgang i redningsaksjoner. Det at flere aktører bidrar og arbeider sammen om å skape trygge forhold for turister som besøker norsk natur er nøkkelen til suksess. Forsker ved Norsk senter for bygdeforskning, Magnar Forbord, understreker i en kronikk i *Nationen*¹⁷ viktigheten av å bruke føre var-prinsippet, det vil si forutse og planlegge i møte med økende naturbasert turisme til Norge.

– I framtida må vi være forberedt på masseturisme i naturen i større grad enn det vi til nå har hatt. Det vil sette nye krav til tilrettelegging av turismen, skriver Forbord.

2017 viste oss hvor viktig tilrettelegging for bruk av norsk natur er. Dette arbeidet må forsterkes i årene som kommer.

16. <https://avogtil.no/content/uploads/2017/11/Evalueringsrapport-Klar-For-Sj%C3%B8en-2017.pdf>

17. <http://www.nationen.no/faglig-snakka/den-naturbaserte-turismen/>

Leter ikke mest på vidda

Fotturister er den gruppen Røde Kors har flest leteaksjoner etter. Det som er mindre kjent er at i svært mange av aksjonene vi deltar på leter våre frivillige etter enkeltmennesker som tilhører grupper i samfunnet med de største humanitære behovene i Norge.¹⁸ Mange av aksjonene Røde Kors deltar på skjer midt blant oss. Der vi bor, i byer og tettsteder. Vi leter etter psykisk syke. Vi leter etter personer med økt selvmordsfare. Vi leter etter demente som har forsvunnet fra sykehjem. Vi leter etter barn.

Tabellen under viser de seks største kategoriene av type savnede Røde Kors leter etter i 2016 og 2017. Den viser at vi hadde flest oppdrag i kategorien fotturist og økt selvmordsfare. I perioden leter Røde Kors til sammen etter flere med økt selvmordsfare, demente og mentalt syke enn vi leter etter fotturister og skiløpere.¹⁹ Samtale med lederne for hjelpekorps i de største byene og tettstedene i Norge bekrefter dette. De leter ofte etter mennesker med økt selvmordsfare, demente og mentalt syke.

De seks største kategoriene av type savnede Røde Kors leter etter i 2016 og 2017

Kategori savnet	2016	2017	Totalt de siste to årene
Fotturist	82	79	161
Økt selvmordsfare	74	62	136
Demente	49	40	89
Skiløper (terreng)	37	27	64
Mentalt syk	25	37	62
Barn (1-15 år)	29	24	53

18. Mer om hvordan gruppene med de største humanitære behovene er definert her: <https://www.rodekors.no/contentassets/bc8ae399af1e47d68eb122f8ccdcobd6/ssb-rapport-om-humanitare-behov-i-norge.pdf>

19. Med over 30 kategorier som brukes når man leter etter savnede er det mange typer aksjoner som ikke plasseres i de seks største gruppene beskrevet her. Hensikten er å vise kompleksiteten i aksjoner våre frivillige deltar i.

Ambulanse fra Oslo Røde Kors Hjelpkorps. Foto: Olav Saltbones/Røde Kors.

Reddet fra brann

– nå vil de selv hjelpe

Av: Bjørn Runar Foss Sodeland

For et år siden fikk Amir og Habib hjelp av Røde Kors i forbindelse med en alvorlig brann på Mandheim asylmottak på Rjukan. Nå ønsker de selv å bidra og har begge blitt aktive hjelpekorpsere.

31. desember 2016 stod Mandheim asylmottak på Rjukan i full fyr. Flammer og røyk veltet ut av bygget og neste 50 beboere og over 20 nabohus ble evakuert. Blant beboerne var Amir Khosrai. Bare noen uker før hadde han kommet til Rjukan fra Kvinesdal med det lille han hadde av eiendeler og klær. Nå stod han tynnkledd og kald i vintermørket og så alt forsvinne i flammehavet.

Nede i sentrum skjønte kompisen Habib Asad at noe var galt. Han kastes seg på sykkelen, klar til å hjelpe alle vennene som nå var i nød.

– Da jeg kom fram var hele området sperret av. Det var ikke mulig å komme fram og få oversikten. Utenfor sperringen snakket jeg med noen fra Røde Kors som hjalp til med å kjøre beboere med røykskader til legevakten og vi ble enige om at jeg kunne hjelpe ved å bli med som tolk, sier Habib.

Dramatisk natt

Det ble en dramatisk og travel natt for Habib og Amir, brannmannskaper, flykninger og frivillige fra Røde Kors. Det lokale Røde Kors-huset ble åpnet opp for overnatting. De evakuerte sov i sofaer, på madrasser på gulvet, på bordene og der det ellers var mulig å få seg en blund på øyet. Dørene til en matbutikk ble åpnet så alle som hadde behov for noe å spise skulle få mulighet til det, og Røde Kors startet umiddelbart en klesinnsamling for å få klær og utstyr til alle som hadde behov for hjelp.

Amir var blant dem som takket være Røde Kors fikk tak over hodet og klær på kroppen.

– Jeg bodde i fjerde etasje på Mandheim og hadde ingenting da jeg stod på utsiden etter at vi hadde blitt evakuert. Røde Kors hjalp oss med alt – mat, klær, overnatting – alt, sier Amir.

Måtte gjøre noe

Det var etter denne opplevelsen både Habib og Amir bestemte seg for at de måtte gjøre noe. De to vennene snakket sammen og ble enige om å kontakte Røde Kors og høre om det var noe de selv kunne bidra med.

– Nordmenn har en veldig bra kultur. De hjelper hverandre. De hjalp oss, helt gratis. Først forstod jeg ikke hvorfor, men det gjør jeg nå. Å hjelpe andre gir deg en god følelse, sier Amir som sammen med Habib allerede i februar ble med på førstehjelps-kurset som kreves av alle godkjente hjelpekorpsere.

For Habib handlet avgjørelsen om å bli med i hjelpekorpsset også om å få lov til å gjøre noe.

– Det er fint å bli en del av noe. Å få mulighet til å bidra i samfunnet i stedet for å sitte hjemme, sier Habib.

Med på alt

Siden de to karene begynte å engasjere deg, har det vært med på det meste av sanitetsvakter hjelpekorpsset har gjennomført.

En av de største opplevelsene så langt, var nattvandringen som Turistforeningen, Norad og Tinn kommune arrangerte 26. august der Susanne Sundfør hadde konsert på toppen. Både Amir og Haibib var med, og nøyde seg ikke med å gå opp og ned og bistå deltakere som skadet seg langs løypene. De bestemte seg i tillegg for å overnatte.

PÅ NORSKTOPPEN: Habib og Amir stilte opp som sanitetsvakter for Røde Kors i forbindelse med årets nattevandring til Gaustatoppen. Foto: Morten Gustavsen.

– Jeg elsker å gå på tur, fiske, gå på ski og være ute i naturen. På Gaustatoppen har jeg vært fire ganger, og å overnatte der var helt fantastisk. Det var ikke kaldt, sier Amir, som også har deltatt på motbakkeløpet The Viking Challenge – 1500 høydemeter, fordelt på 11 kilometer med Gaustatoppen som endelig mål.

God integrering

For Amir og Habib, har deltakelsen i hjelpekorpsset også ført til at de har blitt godt kjent av de fleste i det lille lokalsamfunnet. Nå hilser folk på butikken, og slår gjerne av en prat når de møter dem. De har også skjont at turer i skog, mark og fjellet er en flott arena for integrering og for å bli kjent med nordmenn.

– Da jeg kom hit til landet syntes jeg nordmenn virket veldig stille og lite aktive, men det er jo helt feil. Den gang møtte jeg noen amerikanere som sa at vil du møte nordmenn må du dra til fjells. Nå har jeg skjont at det stemmer veldig bra, sier Amir og ler.

**– Røde Kors hjalp oss med alt
– mat, klær, overnatting – alt.**

Amir Khosrai

Thea (2), Edvin (4) og Matheo (2) følger nøye med når Anne Berit Ødegård Larsen (til høyre) og Elin Møllenus fra Selbu Røde Kors viser hvordan de legger pedagogisk leder i Dragsten barnehage, Vigdis Warmdal, i sideleie. Foto: Marius Sunde Twinnereim / Røde Kors.

Økt fokus på førstehjelp og personlig beredskap

Førstehjelp er livsviktig kunnskap for barn, ungdom og voksne. I 2017 hadde Røde Kors fokus på å øke kunnskapen om personlig beredskap og førstehjelp i befolkningen.

I mai 2017 hadde Røde Kors en stor nasjonal kampanje for å øke kunnskapen om førstehjelp. 120 lokalforeninger landet rundt engasjerte seg i å øke kunnskapen om førstehjelp i befolkningen gjennom å blant annet å ha lynkurs i førstehjelp på gater og torg, stands og tilby gratis førstehjelpskurs. I Hordaland inviterte Røde Kors til 100 gratis førstehjelpskurs i løpet av en uke. Kursene ble holdt fra Nordhordland til Etne, og fra Bømlo til Eidfjord.

I løpet av 2016 og 2017 har over 50 prosent av landets barnehager fått tilsendt Røde Kors' førstehjelpsopplæringsopplegg for barn mellom 3 og 6 år, Henry. Barnehager over hele Norge har fått tilbud om undervisningsopplegget, og barnehagene får alt materiale slik at de kan benytte seg av det når det passer inn i barnehagehverdagen. I den nye Rammeplanen for barnehagen fra 2017 er ikke førstehjelpsopplæring nevnt.

Vigdis Warmdal, pedagogisk leder ved Dragsten barnehage fikk besøk av Henry. Hun er overbevist om at førstehjelpskunnskap for barnehagebarn er viktig.

– Det finnes situasjoner hvor voksne ikke alltid er til stede, for eksempel når vi er en stor gruppe på tur. Da kan barna selv starte førstehjelp, mens andre løper for å hente en voksen. Vi lærer dem også å handle når uforutsette ting skjer. Med Henry kan barna prøve seg frem. De lærer mye om hva de skal gjøre i ulike situasjoner, blant annet å legge noen i sideleie. Vi voksne blir tryggere på hva vi skal gjøre jo mer vi øver, og akkurat slik er det med barn også.

Også på barne- og ungdomsskolen bør barn lære førstehjelp. En ny undersøkelse fra 2017 som har kartlagt førstehjelp i skolen viser at lærere etterspør at det tydeliggjøres hvilke deler av førstehjelp som bør fokuseres på, at mange opplever mangel på materiell som en utfordring for undervisningen, samt at lærerne burde få mer og bedre opplæring i førstehjelp selv.²⁰ Tall fra Statistisk sentralbyrå i 2014 viser at 41prosent av lærerne som underviste i kroppsøving, der man blant annet lærer om førstehjelp, ikke hadde noen studiepoeng i faget.²¹

20. https://www.researchgate.net/publication/319165263_First-aid_training_in_school_amount_content_and_hindrances

21. https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/197751?_ts=148a1618d30

I løpet av 2016 og 2017 har over 50 prosent av landets barnehager fått tilsendt Røde Kors' førstehjelpsopplæringsopplegg for barn mellom 3 og 6 år, Henry.

De livsviktige minuttene

Hvor mange minutter tar det fra en 113-oppringning skjer til en ambulanse er på hendelsessted ved akutte hendelser? Svaret gir en indikasjon på hvorfor det er så viktig at hver enkelt av oss kan grunnleggende førstehjelp. I 90 prosent av tilfellene er ambulansen til stede innen 17 minutter i tettbebygde strøk og ca. 31 minutter i grågrindte strøk.²² Både i tettsteder og i grågrindte strøk tar det altså relativt lang tid før ambulansen er på hendelsesstedet. Tre av fem hjertestanser skjer i et privat hjem. Hele 83 prosent av hjertestanspasientene får hjerte og lungeredning (HLR) før ambulansen kommer. Når hjertet stanser er minuttene avgjørende for pasientens sjanse for å overleve. HLR så tidlig som mulig anses å være en av de viktigste faktorene for å øke overlevelse etter hjertestans.²³

Kun fire av ti nordmenn tør å utføre livreddende førstehjelp i livstruende situasjoner, viser en undersøkelse Respons Analyse utførte for Røde Kors våren 2017. Av de som vegrer seg for å gi hjelp, oppgir svært mange at de er redde for å gjøre vondt verre mens halvparten er usikre på hva de skal gjøre. 6 av 10 har mer enn 5 år gammel førstehjelpskunnskap. En studie fra Nord-Norge av reelle hendelser viser at førstehjelpen som utføres av folk er god. Helsepersonell, politi, brannmenn, profesjonelle sjåførere, skole og barnehageansatte og pensjonister var de gruppene som oftest kom utfør en hendelse hvor de utførte førstehjelp i undersøkelsen. De som hadde tatt førstehjelpskurs ga bedre førstehjelp enn dem uten.²⁴

Mange er usikre når det kommer til å gi førstehjelp, samtidig som det ser ut til at de som kommer i en situasjon hvor de må utføre førstehjelp, gjør det godt. Det betyr to ting. Det viktigste er å gjøre noe!

Nytt hjertestarterregister i 2017

Gå inn på www.113.no for å finne den nærmeste hjertestarteren. Registrer organisasjonens eller bedriftens hjertestarter.

Folk trenger ikke å være redde for å gi førstehjelp. Ved å ringe 1-1-3 får man veiledning og støtte. Samtidig vil førstehjelpskurs gjøre at man både er tryggere i situasjonen og i bedre stand til å hjelpe. Om førstehjelpsundervisning blir organisert ved arbeidsplassen ønsker 8 av 10 å delta på et slikt tilbud.²⁵ Dette viser at det norske folk er klare til å lære mer om førstehjelp dersom de får tilbudet.

Helse- og omsorgsdepartementet har i 2017 tatt initiativ til en nasjonal dugnad for førstehjelp hvor målet er å bedre overlevelse etter plutselig hjertestans og andre akuttmedisinske tilstander. Røde Kors er svært glade for det økte fokuset på viktigheten av førstehjelpskunnskap i befolkningen. Vi må være mange med på laget for å øke kunnskapen om livreddende førstehjelp!

Blod

Beredskapen ved norske blodbanker er for lav, vi har 100.000 givere, men fagmiljøet ønsker minst 125.000. Blodbankene klarer med mye strev den daglige driften, men sliter ved ferier/høytider eller influensaperioder. Dersom et terroranslag skulle inntreffe kan situasjonen bli prekær.

Røde Kors verver godt over 90 prosent av norske givere, først og fremst via GiBlod.no, men også ved lokale verveaksjoner for lokalsykehuset. Pr 31.12 var 31 603 potensielle nye givere vervet på GiBlod.no, dette er over 6 000 flere enn for hele rekordåret 2015. Kampanjen «Make Klara Great Again» var en av grunnene til den høye veksten av nye blodgiverregistreringer.

Frafallet av blodgivere er stort hvert år.

22. Data gjelder for perioden september - desember 2016. https://helsenorge.no/kvalitet-seksjon/Sider/Kvalitetsindikatorer-rapporter.aspx?kiid=113_ambulanse_pa_hendelsessted

23. <https://www.kvalitetsregistre.no/registers/486/resultater>

24. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/aas.12561/full>

25. Førstehjelpsundersøkelse utført av Respons Analyse våren 2017 på oppdrag fra Røde Kors.

Anbefalinger for framtidens beredskap

Myndigheter, frivilligheten og befolkningen har et felles ansvar for at Norge er forberedt på uønskede hendelser. 2017 satte beredskapen på prøve på flere måter. På bakgrunn av årets erfaringer gir Røde Kors følgende anbefalinger:

Den lokale beredskapen

- Arbeidet med å inngå samarbeidsavtaler mellom kommunene og frivillige beredskapsaktører bør fortsette.
- Frivillige beredskapsorganisasjoner må delta på flere realistiske beredskapsøvelser sammen med offentlige myndigheter og andre relevante aktører. Kommunene må øve mer med frivilligheten.
- Ekstremvær og klimaendringer gir økte beredskapsutfordringer. Forebyggende arbeid må prioriteres. Alle kommuner må gjennomføre ROS-analyser i tråd med den kommunale beredskapsplikten. Nok ansatte med ansvar for beredskap, og beredskapskompetanse på ledernivå i kommunene er viktig.

Nasjonal støtte til kommuner og frivillige beredskapsorganisasjoner

- Frivillighetene bør få full momskompensasjon. Utstyret til Røde Kors benyttes både i søk- og redningsoppdrag og i kommunenes beredskapsarbeid.
- Det bør opprettes et sentralt fond hvor private arbeidsgivere kan søke om lønnskompensasjon for sine ansatte som har deltatt i søk- og redningsaksjoner.

- Øke støtten til Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum (FORF) for å sikre økt rekruttering, utstyr, kursing og øvelser for å ivareta en landsdekkende beredskap.
- Det bør etableres flere insentiver for å øke kommunenes øvingsfrekvens, blant annet gjennom å opprette en sentral pott som kommuner kan søke på for å dekke kostandene ved beredskapsøvelser.
- Stortinget har besluttet at frivillige beredskapsorganisasjoner skal få dekket sine kostnader for Nødnett. Vekst i organisasjonene og behov for flere terminaler samt moms-kompensasjon må på plass som en fast ordning for å sikre god nok dekning og bruk av Nødnett i Norge

Turisme

- Vi har sett at samarbeid mellom beredskapsorganisasjoner, reiselivsnæringen og myndighetene for å sikre trygg ferdsel i norsk natur fungerer. Arbeidet med bevisstgjøring og avklaring rundt denne rollefordelingen må fortsette.

Førstehjelp og personlig beredskap

- Kurs i grunnleggende førstehjelp er et viktige livreddende tiltak, og flere aktører må delta i den nasjonale dugnaden for bedre førstehjelpskunnskap i befolkningen.
- Barn og ungdom må få god opplæring i førstehjelp. Førstehjelpskunnskap hos barnehagebarn bør inn i den nye Rammeplanen for barnehagen. Læreplanen for barne- og ungdomsskolen bør tydeliggjøre hvilken type førstehjelp barna skal kunne.

-
- Kommunene må prioritere at barn og ungdom lærer førstehjelp. Dette betyr blant annet å sørge for at barnehager og skoler har materiell og personale med nok kunnskap til å gi god førstehjelpsopplæring.
 - Kunnskapen om personlig beredskap og hva den enkelte selv kan gjøre før, under og etter en beredskapssituasjon må styrkes.

Dette må Røde Kors ha et fortsatt fokus på:

- God opplæring av alle som er, eller ønsker å bli, frivillige i Røde Kors.
- De frivillige i Hjelpekorpsset er i situasjoner der belastningen kan være høy. Den høye bevisstheten og kulturen rundt oppfølging av frivillige i Hjelpekorpsset må fortsatt prioriteres.
- Rekruttering av frivillige med interesse for søk- og redning og beredskap.
- Hele organisasjonen, lokalt, distrikt og nasjonalt, må delta i beredskapsøvelser. Beredskapskompetanse på ledernivå blant frivillige og ansatte er viktig.

Frampek 2018

Klimaendringene fører til mer ekstremvær og utfordrer den lokale og nasjonale beredskapen i Norge. Økt turismetilstrømming til norsk natur utfordrer lokale redningsmannskap. Hyppig reisevirksomhet til og fra land med forekomst av smittsomme sykdommer kan føre til utbrudd også i Norge. Vi må være forberedt på det uforberedte; pandemi, terroranslag, skoleskyting. Nasjonale myndigheter og kommunenes ansvar er tydelig, samtidig er det behov for at hver og en av oss tar et større ansvar for vår egen sikkerhet og beredskap. Under har vi oppsummert noen av de viktigste frampekene for beredskapsåret 2018.

Mer ekstremvær, flom og skred

Et klima i endring kan gi flere og mer alvorlige naturhendelser i Norge, som flom, skred og ekstremvær. Det er avgjørende at hver kommune kjenner sin beredskapsplikt og prioriterer beredskapsarbeid. Risiko- og sårbarhetsanalyser må være oppdaterte og reelle. Gode rutiner og planlegging er nøkkelen for å minimere risiko og skadeomfang. Tett samarbeid med frivillige beredskapsorganisasjoner er et viktig element for å lykkes.

Å forebygge leteaksjoner

Det har vært en jevn økning av antallet leteaksjoner i Norge siden 2010. Det er bra at folk har tilgang til teknologi som gjør det lettere enn før å melde fra. Samtidig må vi fortsette å arbeide for at folk har nok kunnskap før de drar ut på tur. Dette gjelder både utenlandske turister og nordmenn i påskefjellet. I denne rapporten har vi sett at Røde Kors leter etter mange demente eldre, psykisk syke og mennesker med økt selvmordsfare. Dette er grupper i samfunnet som har de største humanitære behovene i Norge. En større innsats for disse gruppene må settes inn på et tidlig stadium.

Behov for førstehjelpkunnskap

Vi har alle et ansvar for å tenke gjennom vår egen personlig beredskap. Ofte vil det være helt vanlige folk som først ankommer et ulykkessted og må iverksette førstehjelp, eller som må trå til i

lokalsamfunnet under en uønsket hendelse. Førstehjelpsopplæring bør være en livslang læringsprosess der skolevesenet, partene i arbeidslivet og idretten er med på dugnaden. Psykososial førstehjelp kan sikre bedre ivaretagelse av mennesker som er direkte eller indirekte rammet av en hendelse.

Helhetlig beredskapstankegang

En flom, et langvarig bortfall av strømforsyning, en alvorlig gassseksplosjon eller et terroranslag kan ikke håndteres innenfor en sektor alene, eller på et enkelt nivå i forvaltningen. Arbeidet krever koordinering og et godt samvirke på tvers av sektorgrenser og mellom myndigheter på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Øvelser på reelle scenario hvor et bredt spekter av aktører deltar må være et viktig element i en helhetlig beredskapstankegang.

Forberedt på det uforberedte

Ingen kan si noe sikkert om hvilke hendelser vi vil møte i 2018. Det eneste som er sikkert er at vi ikke må slippe fokuset på beredskap. Kun ved å kontinuerlig prioritere beredskapsarbeidet er vi rustet til å møte de hendelsene som antakeligvis vil finne sted, men også de mindre sannsynlige som vil kunne ha potensielle katastrofale følger.

